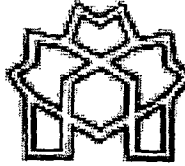

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

١٩٥٨

دانشگاه علامه طباطبائی

دانشکده مدیریت و حسابداری

رساله دکتری (Ph.D.) رشته حسابداری

موضوع:

رابطه متغیرهای مهم کلان اقتصادی
با متغیرهای عمده حسابداری در ایران

نگارش

سید مهدی سید مطهری

استاد راهنما

دکتر حمید رضا برادران شرکاء

اساتید مشاور

دکتر علی ثقفی دکتر تیمور محمدی

اساتید داور

دکتر یحیی حساس یگانه دکتر داود سوری

۱۳۸۷ / ۱۲ / ۲۸

زمستان ۱۳۸۷

۱۰۹۳۱۵

پسه شمالي

شماره :

دانشگاه علامه طباطبائي

تاريخ :

دانشكده حسابداری و مدیریت

پيوست :

صور تجلسه دفاعیه رساله دکتری

با تائيدات خداوند متعال رساله آقای سید مهدی سید مطهری دانشجوی مقطع دکتری رشته تحصیلی حسابداری گرایش --- تحت عنوان :

رابطه متغیرهای مهم کلان اقتصادی با متغیرهای عمده حسابداری در جمهوری اسلامی ایران که به راهنمایی آقای دکتر برادران شرکاء تنظیم گردیده است در جلسه مورخه ۸۷/۱۲/۱۴ با حضور اعضاء هیات داوران مطرح و با نمره (۱۹-) و درجه (عالی) نمره به جزوف (نوزده کم) به تصویب رسید. اس اعضاء هیات داوران :

امضاء	نام و نام خانوادگی	سمت
	آقای دکتر برادران شرکاء	استاد راهنما
	آقای دکتر ثقفی	استاد مشاور ۱
	آقای دکتر تیمور محمدی	استاد مشاور ۲
	آقای دکتر حساس یگانه	استاد داور ۱
	آقای دکتر داود سوری	استاد داور ۲
	آقای دکتر خوش طینت	نماینده تحصیلات تکمیلی دانشکده

درجه قابل قبول : ۱۴-۱۴/۹۹

درجه عالی : ۱۹-۲۰

کمتر از ۱۴ : مردود

درجه بسیار خوب : ۱۷-۱۸/۹۹

درجه خوب : ۱۵-۱۶/۹۹

۸۲۸۷ / ۱۲

تقدیم به همسر و فرزندانم

تقدیم به ارواح بزرگ مادر فداکار و پدر بزرگوارم

تقدیر و تشکر

ستایش خدای حنّان و منان که افتخار کسب دانش و ادامه راه تحصیل را برایم فراهم نمود تا به ابتدای مسیر تحقیق و پژوهش در یکی از رشته های مورد علاقه ام برسم. در این راه از علم، دانش و راهنمایی های استادان ارجمند آقایان حمید رضا برادران شرکاء و دکتر علی تقفی بهرمنند شدم، از زحمات و حسن نیت آن ها سپاسگزاری می نمایم.

تقدیر و تشکر از آقایان دکتر یحیی حساس یگانه، دکتر تیمور محمدی و دکتر داود سوری که در امر مشاوره و مشورت این رساله را در مسیر درست هدایت نمودند و همچنین از آقای مجید سیوتی که در توصیف و تحلیل داده ها کمک زیادی نمودند، کمال تشکر را دارم. از زحمات ارزنده آقای مهدی شریفلو که در امر تایپ و ویرایش این تحقیق بدون هیچ گونه چشم داشتی آن را به اتمام رسانده، سپاسگزاری می نمایم. مسئولیت لغزش و خطاهای احتمالی در این پژوهش، علی رغم تلاش فراوان در کم نمودن آن ها به عهده حقیر بوده و تذکر آن موجب مزید امتنان خواهد بود.

سید مهدی سید مطهری

زمستان ۱۳۸۷

پژوهش پیش رو، به مطالعه رابطه چهار متغیر مهم کلان اقتصادی شامل: تولید ناخالص داخلی (بدون نفت)، درآمدهای نفتی، سرمایه‌گذاری در بخش ساختمان و تورم در سطح تغییرات را با سه متغیر عمده حسابداری، درآمد فروش، بهای تمام شده کالای فروش رفته و سود عملیاتی پرداخته و سپس رشد آن‌ها را با سه متغیر مهم دیگر حسابداری شامل: نسبت حاشیه سود عملیاتی، بازده دارایی و بازده حقوق صاحبان سهام، در شرکت‌های صنایع پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بین سال‌های ۱۳۷۶ تا پایان ۱۳۸۵ می‌پردازد.

به دلیل بالا بودن میزان هم خطی (collinearty) بین سه متغیر اقتصادی، تولید ناخالص داخلی (بدون نفت)، درآمد نفت و سرمایه‌گذاری در بخش ساختمان، برای آزمون فرضیه‌ها از روش تحلیل عاملی استفاده شده است. نتایج به دست آمده از آزمون فرضیه اول، بیانگر آن است که سه متغیر توضیحی شامل: تولید ناخالص داخلی (بدون نفت)، درآمدهای نفتی و سرمایه‌گذاری در بخش ساختمان دارای رابطه مثبت، قوی و معنی‌داری با سه متغیر حسابداری درآمد فروش، بهای تمام شده کالای فروش رفته و سود عملیاتی صنایع پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد.

همچنین متغیر مستقل نرخ تورم رابطه منفی، قوی و معنی‌داری با سه متغیر حسابداری مذکور دارد. بر اساس ضریب همبستگی و ضرایب متغیرها، سه متغیر توضیحی، بیشترین تأثیر را بر بهای تمام شده کالای فروش رفته صنایع پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد. این نتایج با رگرسیون‌های تک متغیره نیز کاملاً سازگار است. نتایج به دست آمده از آزمون فرضیه دوم، نشانگر آن است که سه متغیر توضیحی رشد با نسبت حاشیه سود عملیاتی، بازده دارایی‌ها و بازده حقوق صاحبان سهام رابطه‌ای مشاهده نگردید. متغیر توضیحی تورم فقط با بازده حقوق صاحبان سهام و نسبت حاشیه سود عملیاتی رابطه مثبت و ضعیفی دارد ولی با بازده دارایی‌ها رابطه‌ای ندارد. میزان ضرایب عامل‌ها و همبستگی بین رشد متغیرهای اقتصادی و بازده‌های حسابداری ضعیف بوده که علت اصلی آن ممکن است استفاده از اصل بهای تمام شده تاریخی در حسابداری می‌باشد.

واژه‌های کلیدی

بازده دارایی، بازده حقوق صاحبان سهام، نسبت حاشیه سود عملیاتی، سود عملیاتی، تولید ناخالص داخلی، نرخ

تورم، درآمدهای نفتی، سرمایه‌گذاری در بخش ساختمان

پیشگفتار

در جهان امروز پیشرفت های وسیع علوم و تکنولوژی، شناسائی عوامل مهم اقتصادی و بهره برداری مفید از این عوامل، سبب تسهیل موفقیت در جهت رشد و توسعه اقتصادی هر کشوری می گردد. شکوفایی و خودکفایی اقتصادی هر ملت در گرو چگونگی بهره برداری و استفاده بهینه از منابع کمیاب به فعالیت های اقتصادی است که این امر موجب بهینگی پس انداز و رشد سرمایه گذاری های مولد و به تبع آن رشد اقتصادی را در پی خواهد داشت.

اقتصاددانان بر این باورند که رشد تولیدات صنعتی در ارتباط با رشد اقتصادی نقش کلیدی دارد. به اعتقاد آن ها بالا بودن ظرفیت تولیدات و قابل رقابت بودن محصولات از لحاظ بهای تمام شده تولید و قیمت فروش می تواند بخش مهمی از نرخ رشد اقتصادی کشور را توضیح دهد.

یکی از عوامل رشد تولیدات صنعتی، سرمایه گذاری است. زیرا سرمایه گذاری موجب افزایش ظرفیت های تولیدی، بهبود ماشین آلات و ارتفاع سطح تکنولوژی و کیفیت محصولات تولیدی می شود. نهایتاً باعث کاهش بهای تمام شده و افزایش سود آوری بنگاه های اقتصادی می شود.

با انجام تحقیقات حاضر تلاش می شود، اقدامی با اهمیت در راستای شناسائی عوامل اقتصادی موثر بر متغیر های حسابداری خصوصاً سود آوری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برداشته شود.

براین اساس، رفتار سرمایه گذاران و اعتبار دهندگان با افزایش قدرت پیش بینی سود های آتی شرکت ها، تغییر یافته و انتظارات آن ها در برآورد سود خالص و سود عملیاتی بالا رفته و به تبع آن تصمیم مناسب تری را اتخاذ می نمایند. با شناخت بهتر از عوامل اقتصادی موثر بر شاخص های عمده حسابداری هزینه ریسک فعالیت های اقتصادی اعم از ریسک عملیاتی و مالی کاهش یافته و با افزایش سرمایه گذاری در بنگاه های اقتصادی، سود آوری آن ها افزایش می یابد.

فهرست مطالب

شماره صفحه

عنوان

چکیده.....

پیشگفتار.....

فصل اول:

کلیات تحقیق

۲ مقدمه

۳ بیان مسئله

۴ اهمیت موضوع تحقیق

۶ اهداف تحقیق

۸ فرضیه‌های تحقیق و چگونگی انجام تحقیق

۹ متغیرهای تحقیق

۱۱ روش تحقیق

۱۱ تعاریف عملیاتی

۱۲ ساختار کلی تحقیق

فصل دوم:

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

۱۵ مقدمه

۱۵ الف - مبانی نظری

۱- مفاهیم متغیرهای مهم حسابداری	۱۵
۱-۱- درآمد فروش	۱۵
۱-۱-۱- شناخت درآمد فروش	۱۶
۱-۱-۲- شناسایی درآمد براساس استاندارد حسابداری ملی	۱۸
۱-۲- بهای تمام شده کالای فروش رفته	۱۹
۱-۳- سود	۲۱
۱-۳-۱- مقایسه سود با سرمایه	۲۲
۱-۳-۲- سود مبتنی بر حفظ ثروت	۲۳
۱-۳-۳- ارزشهای ورودی	۲۴
۱-۳-۴- حفظ قدرت خرید ثابت	۲۵
۱-۳-۵- مفاهیم سود	۲۵
۱-۳-۵-۱- مفهوم سود در سطح ساختاری (قواعد و تعاریف)	۲۷
۱-۳-۵-۲- مفاهیم سود در سطح تفسیری	۲۷
۱-۳-۵-۳- مفاهیم سود در سطح رفتاری یا عمل گرایی	۳۰
۱-۳-۵-۴- مفهوم سود عملیاتی	۳۰
۱-۴- بازده سرمایه‌گذاری (ROI)	۳۱
۱-۵- نرخ بازده حقوق صاحبان سهام (ROE)	۳۳
۱-۶- بازده دارایی‌ها (ROA)	۳۶
۱-۷- جمع بندی	۳۸
۲- متغیرهای مهم کلان اقتصادی تأثیرگذار بر متغیرهای اصلی حسابداری	۳۹
۲-۱- مقدمه	۳۹

عنوان	شماره صفحه
۲-۲- رشد و توسعه اقتصادی.....	۴۱
۲-۲-۱- اهمیت بخش صنعت و تولیدات در رشد و توسعه اقتصادی.....	۴۲
۲-۲-۲- اهمیت سرمایه‌گذاری و اثرات آن بر سودآوری بخش صنعت.....	۴۳
۲-۲-۳- انواع سرمایه‌گذاری و اثرات آن بر متغیرهای عمده حسابداری.....	۴۶
۲-۳- تورم.....	۴۹
۲-۳-۱- تعریف تورم.....	۴۹
۲-۳-۲- علل تورم.....	۴۹
۲-۳-۳- اثرات تورمی روی بهای تمام شده محصولات تولیدی و درآمد فروش آن ها.....	۵۱
۲-۴- درآمد نفت و اثرات آن بر متغیرهای مهم حسابداری.....	۵۸
۲-۴-۱- اثر نوسانات صادرات نفت بر رشد سرمایه‌گذاری سودآوری بنگاه‌های اقتصادی.....	۵۹
۲-۵- سرمایه‌گذاری در مسکن و ساختمان و اثرات آن بر متغیرهای اصلی حسابداری.....	۶۲
۲-۵-۱- ویژگی های ساختاری بخش مسکن.....	۶۴
۲-۵-۲- سهم بخش ساختمان از تولید ناخالص داخلی.....	۶۵
۲-۵-۳- بخش مسکن و روش جذب نقدینگی.....	۶۶
۲-۵-۴- عوامل موثر بر بهای تمام شده و فروش مسکن.....	۶۸
۲-۵-۵- عوامل تعیین کننده قیمت مسکن در ایران.....	۶۹
۲-۵-۶- رشد قیمت فروش مسکن و علل اقتصادی آن.....	۷۱
ب- پیشینه تحقیق.....	۷۲
ج- خلاصه و جمع بندی.....	۸۰

فصل سوم:

روش‌شناسی تحقیق

۸۷	۳-۱- مقدمه
۸۷	۳-۲- فرضیه های تحقیق
۹۰	۳-۳- متغیر های مورد مطالعه
۹۶	۳-۴- جامعه آماری
۹۹	۳-۵- جمع آوری داده ها
۹۹	۳-۶- نحوه پردازش داده ها
۱۰۱	۳-۷- روش تحقیق
۱۰۱	۳-۷-۱- رگرسیون
۱۰۲	۳-۷-۲- مدل رگرسیون خطی دو متغیره
۱۰۳	۳-۷-۳- فرض اساسی مدل رگرسیون خطی دو متغیره
۱۰۴	۳-۷-۴- داده ها و مشاهدات تحقیق
۱۰۴	۳-۷-۵- تلفیق داده‌های مقطعی و سری زمانی (تابلویی)
۱۰۵	۳-۷-۶- مدل رگرسیون خطی چند متغیره
۱۰۶	۳-۷-۷- تحلیل عاملی
۱۰۸	۳-۷-۸- آزمون کلموگروف- اسمیرنف
۱۰۹	۳-۷-۹- استفاده از نرم افزار و رایانه برای انجام آزمون فرضیات

فصل چهارم:

پردازش داده‌ها و آزمون فرضیات

۱۱۱	۴-۱- مقدمه
۱۱۳	۴-۲- توصیف داده‌ها
۱۱۴	۴-۳- تحلیل آمار توصیفی
۱۱۵	۴-۴- بررسی فروض کلاسیک
۱۱۵	۴-۴-۱- بررسی نرمال بودن توزیع متغیر وابسته
۱۱۹	۴-۴-۲- عدم وجود خود همبستگی
۱۱۹	۴-۴-۳- همسانی واریانس
۱۱۹	۴-۴-۴- آزمون معنی دار بودن کل رگرسیون
۱۱۹	۴-۵- آزمون فرضیه‌های تحقیق
۱۲۱	۴-۶- برآورد مدل‌های تک متغیره
۱۲۲	۴-۷- بررسی مدل چند متغیره
۱۲۳	۴-۸- استفاده از روش تحلیل عاملی
۱۲۶	۴-۹- بررسی رگرسیون چند متغیره با استفاده از عامل‌ها
۱۲۶	۴-۹-۱- آزمون فرضیه اصلی اول و نتایج آن
۱۳۰	۴-۹-۲- بررسی تأثیر صنعت در ارتباط با متغیرهای اقتصادی و حسابداری
۱۳۳	۴-۱۰- بررسی رگرسیون‌های تک متغیره برای رشد متغیرها
۱۳۴	۴-۱۱- بررسی مدل چند متغیره
۱۳۵	۴-۱۲- استفاده از روش تحلیل عاملی در رشد متغیرهای توضیحی

- ۱۳-۴- برآورد رگرسیون چند متغیره ۱۳۶
- ۱-۱۳-۴- آزمون فرضیه دوم و نتایج آن ۱۳۶
- ۲-۱۳-۴- بررسی تأثیر صنعت در ارتباط با رشد متغیرهای اقتصادی و بازده‌های حسابداری ۱۴۰
- ۴-۱۴- خلاصه فصل ۱۴۱

فصل پنجم:

خلاصه تحقیق ، نتیجه گیری و پیشنهادها

- ۱-۵- مقدمه ۱۴۳
- ۲-۵- خلاصه موضوع ۱۴۳
- ۳-۵- روش تحقیق و آزمون فرضیه ها ۱۴۸
- ۴-۵- خلاصه یافته های تحقیق ۱۴۹
- ۱-۴-۵- خلاصه نتایج آزمون فرضیه اصلی اول و فرضیه های فرعی آن ۱۴۹
- ۲-۴-۵- خلاصه نتایج آزمون فرضیه اصلی اول و فرضیه های فرعی آن برای صنایع نمونه ۱۵۰
- ۳-۴-۵- خلاصه نتایج آزمون فرضیه اصلی دوم و فرضیه های فرعی آن ۱۵۰
- ۴-۴-۵- تأثیر صنعت نمونه در آزمون فرضیه اصلی دوم و فرعی های آن ۱۵۱
- ۵-۵- نتیجه گیری و بررسی تطبیقی یافته ها ۱۵۲
- ۶-۵- محدودیت های تحقیق ۱۵۶
- ۷-۵- پیشنهادها ۱۵۸
- منابع و ماخذ ۱۶۱

۱- متغیر های مستقل.....	۱۶۹
۲- متغیر های وابسته(شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار.....	۱۷۱
۳- جداول تحلیل عاملی.....	۲۰۹
۴- جداول E-views.....	۲۱۲

فهرست نمودارها و جداول:

نمودار (۲) تاثیر پذیری اقتصاد کشور از ساخت و ساز مسکن.....	۸۵
نمودار (۳) رفتار شاخص قیمت مسکن با تراز واقعی پول.....	۸۵
نمودار (۴) ارتباط نرخ واقعی ارز و شاخص واقعی مسکن.....	۸۵
نمودار (۵) شاخص واقعی مسکن با شاخص واقعی سهام.....	۸۵
نمودار (۶) حرکت تولیدات صنعتی و شاخص واقعی مسکن.....	۸۵
جدول (۱-۴ و ۲-۴) آمار توصیفی مربوط به متغیرهای تحقیق.....	۱۱۲
جدول (۳-۴، ۴-۴، ۴-۳) آزمون کلموگروف - اسمیرنوف برای فرض نرمال بودن متغیر های وابسته..	۱۱۶
جدول (۴-۶) نتایج رگرسیون تک متغیره.....	۱۲۱
جدول (۴-۷) خلاصه نتایج رگرسیون تک متغیره.....	۱۲۲
جدول (۴-۸) ضریب همبستگی میان متغیرهای توضیحی.....	۱۲۳
جدول (۴-۹) معیار کفایت نمونه KMO و آزمون بارتلت.....	۱۲۳
جدول (۴-۱۰) درصد تغییرات توسط عامل ها.....	۱۲۴
جدول (۴-۱۱ و ۱۲) ماتریس مولفه ها.....	۱۲۴
جدول (۴-۱۳) عامل ها براساس عامل چرخش داده شده و میزان اهمیت آن ها.....	۱۲۵

عنوان	شماره صفحه
جدول ۴-۱۴) نتایج مدل رگرسیون چند متغیره برای سطح تغییرات متغیرهای تحقیق.....	۱۲۶
جدول ۴-۱۵) نتایج رگرسیون چند متغیره برای درآمد فروش.....	۱۲۷
جدول ۴-۱۶) نتایج رگرسیون چند متغیره برای بهای تمام شده کالای فروش رفته.....	۱۲۸
جدول ۴-۱۷) نتایج رگرسیون چند متغیره برای سود عملیاتی.....	۱۲۹
جدول ۴-۱۸) نتایج تاثیر صنعت در مدل رگرسیون چند گانه.....	۱۳۱
جدول ۴-۱۹) خلاصه نتایج رگرسیون چند متغیره برای صنایع نمونه.....	۱۳۲
جدول ۴-۲۰) نتایج مدل رگرسیون تک متغیره برای رشد متغیرهای تحقیق.....	۱۳۳
جدول ۴-۲۱) ضریب همبستگی بین رشد متغیرهای تحقیق.....	۱۳۴
جدول ۴-۲۲) معیار کفایت نمونه Kmo و آزمون بار تلت.....	۱۳۵
جدول ۴-۲۳) درصد تغییرات بیان شده توسط عامل ها.....	۱۳۵
جدول ۴-۲۴ و ۴-۲۵) ماتریس مولفه ها.....	۱۳۵
جدول ۴-۲۶) عامل ها براساس بازهای عاملی چرخش داده شد.....	۱۳۶
جدول ۴-۲۷) نتایج مدل رگرسیون چند متغیره برای رشد متغیرهای توضیحی.....	۱۳۶
جدول ۴-۲۸) نتایج مدل رگرسیون چند متغیره برای نسبت سود عملیاتی.....	۱۳۷
جدول ۴-۲۹) نتایج مدل رگرسیون چند متغیره برای بازده دارایی ها.....	۱۳۸
جدول ۴-۳۰) نتایج مدل رگرسیون چند متغیره برای بازده حقوق صاحبان سهام.....	۱۳۹
جدول ۴-۳۱) نتایج تاثیر صنعت در مدل رگرسیون چند گانه برای رشد متغیرهای توضیحی.....	۱۴۰
جدول ۵-۱) خلاصه نتایج رگرسیون چند متغیره در سطح با استفاده از تحلیل عاملی.....	۱۴۹
جدول ۵-۲) خلاصه نتایج رگرسیون چند متغیره برای رشد متغیرهای تحقیق.....	۱۵۱
جدول ۵-۳) خلاصه نتایج تاثیر صنعت نمونه در مدل چند متغیره برای رشد متغیرهای تحقیق ..	۱۵۲

فصل اول:

کلیات تحقیق

مقدمه

دنیا در قرن جدید، با رقابت شدید روبرو است و برای مقابله با این رقابت نیازمند توسعه بازارهای مالی، نوآوری‌ها، ایجاد پایگاه‌های اطلاعاتی گسترده و فراهم آوردن تسهیلات تجاری است. شرایط لازم برای حضور در این عرصه، استفاده بهینه از فرصت‌های انسانی و سرمایه‌ای و مقابله با چالش‌های پیش‌روست و این موضوع ایجاب می‌کند که فرایندهای مربوط به رشد و توسعه اقتصادی با رویکرد مبتنی بر ارزش و دانش محوری نسبت به تشخیص شرایط جدید بین‌المللی و با نگاه دقیق به مهمترین متغیرهای اقتصادی ملی فراهم گردد، تا راه را برای انجام تحولات بنیادی در جهت توسعه پایدار و دسترسی به ثبات اقتصادی میسر سازد.

بازار سرمایه به ویژه بورس اوراق بهادار یکی از مهمترین و حساس‌ترین ارکان رسمی اقتصادی است، که می‌تواند در رشد سرمایه‌گذاری، تولید و اشتغال نقش پویایی داشته باشد. هر چند این بازار در ایران در مرحله جنین بوده و هنوز به مرحله بلوغ و رشد نرسیده است، ولی با توجه به چشم انداز بلندمدت اقتصادی در ایران و با عنایت خاصی که مسئولین بلند پایه کشور به رشد و توسعه آن دارند، پایه‌های اصلی بودجه سالانه کشور را بر مبنای توسعه سرمایه‌گذاری و ایجاد اشتغال تنظیم می‌نمایند. از این رو بازار سرمایه در حال گذراندن مسیر تکاملی تدریجی بوده و اهمیت آن روز به روز بیشتر می‌شود.

نظر به این که سرمایه‌گذاران از مهم‌ترین متغیرهای تعیین‌کننده سرنوشت بلندمدت اقتصاد هستند. بنابراین، برای فراهم نمودن بستری مناسب برای جذب و حضور گسترده این طیف وسیع و جلب اعتماد آن‌ها، نیازمند ابزارها، معیارها و اطلاعات متنوع می‌باشند، که یکی از مهم‌ترین این ابزارها، شناخت حساسیت متغیرهای عمده حسابداری نظیر درآمد فروش، بهای تمام‌شده محصولات تولیدی، و بازدهی دارایی می‌باشد.

استفاده از ابزارهای اقتصادی با وجود دارا بودن محدودیت‌های گوناگون، به طور وسیع توسط سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار به کار می‌رود. لذا شناخت دقیق متغیرهای عمده اقتصادی و نحوه استفاده آن می‌تواند برای سرمایه‌گذاران در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی موثر و سودمند باشد. تفاوت در آمد فروش، بهای تمام‌شده محصولات و بازده سرمایه‌گذاری در صنایع مختلف و در طی دوره‌های متفاوت، نشانگر این موضوع است که این‌گونه متغیرها تحت تاثیر عوامل و متغیرهای مهم کلان اقتصادی می‌باشند.

بیان مسأله

در بورس اوراق بهادار، همواره قیمت و بازده سهام در حال تغییر است. گاهی قیمت سهام آن چنان افزایش می‌یابد که سرمایه‌گذاران تصور می‌کنند که قیمت سهام بالاتر از ارزش واقعی قرار گرفته است. در این صورت اقدام به عرضه آن می‌کنند. برعکس، در برخی مواقع قیمت سهام چنان کاهش می‌یابد که سرمایه‌گذاران گمان می‌کنند که قیمت سهام پایین‌تر از ارزش واقعی است و اقدام به خرید می‌کنند. بازار سرمایه در کنار بازارهای دیگر مانند: پول، کالا و کار، وظیفه تخصیص بهینه منابع سرمایه‌ای را به دوش می‌کشد. این تحقیق در مورد چگونگی کارکرد بازار سرمایه، می‌تواند دستیابی به درجه‌ی بالاتری از کارایی را تسهیل نماید.

اقتصاددانان تاکنون به مطالعه رابطه متغیرهای کلان اقتصادی و قیمت و بازده سهام پرداخته‌اند. مطالعات مذکور برای یافتن پاسخ به دو سؤال اساسی بوده است. یکی این که، آیا تغییرات متغیرهای کلان اقتصادی باعث تغییر در قیمت سهام در بازاری می‌شود؟ دومین سؤال، به شناسایی متغیرهای کلان اقتصادی با اهمیت در تعیین قیمت و بازده سهام مربوط می‌باشد. نتایج حاصل حاکی از آن بوده که متغیرهای پولی جانشین مناسبی برای متغیرهای مربوط به فعالیت‌های واقعی هستند و تغییرات متغیرهای پولی (مانند نرخ تورم و نرخ بهره) دارای نقش علامت‌دهی برای بازار است. (عزیززی ۱۳۷۹)

بنابراین مطالعاتی در مورد ارتباط متغیرهای اقتصادی و بازار سهام، آن چنان که دربرگیرنده متغیرهای اقتصادی عمده باشند، محسوس است. هر چند در مورد عوامل اقتصادی عمدتاً به معدودی از متغیرهای اقتصادی از قبیل نرخ تورم، نرخ ارز و بازدهی سهام به عنوان عوامل اقتصادی اکتفا شده است. (زرندی ۱۳۷۴، جوادی ۱۳۷۴، برزنده ۱۳۷۶)

بازارهای پول و سرمایه به عنوان ارکان بخش مالی وظیفه تامین منابع مالی برای بخش حقیقی اقتصاد را به عهده دارند. کارایی بخش مالی موجب تخصیص بهینه منابع کمیاب به فعالیت‌های اقتصادی می‌شود. تخصیص بهینه منابع مالی و سرمایه‌ای به نوبه خود موجب رشد و توسعه اقتصاد ملی می‌گردد.

در حالی که مطالعات بسیاری در مورد رابطه تغییرات قیمت در بازار سهام و متغیرهای حسابداری انجام شده است. اما تحقیق در مورد رابطه برخی از متغیرهای مهم کلان اقتصادی از یک طرف و درآمد فروش،

بهای تمام شده محصولات تولیدی و بازده دارایی‌های صنایع پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به عنوان متغیرهای وابسته بسیار کم انجام شده است.

سرمایه‌گذاران همواره در پی کاهش خطر و افزایش سود و بازده می‌باشند. لذا در این راستا شناسایی عوامل موثر بر قیمت فروش و بهای تمام شده محصولات تاثیر زیادی در اتخاذ تصمیم مناسب‌تر از سوی سرمایه‌گذاران دارد. یکی از این عوامل تورم می‌باشد. نزدیک به سه دهه بعد از انقلاب کشور ما از تورم شدید رنج می‌برد و این موضوع باعث شده که مسائل بازار سرمایه را تحت تاثیر قرار داده و به موضوعی معماگونه تبدیل شود.

بنابراین، این تحقیق در نظر دارد از طریق مطالعه رابطه متغیرهای مهم کلان اقتصادی و متغیرهای عمده حسابداری، سمت و سوی این رابطه را مشخص و به سئوالات زیر جواب دهد:

۱- آیا متغیرهای مهم کلان اقتصادی در ایران قادر به توضیح تغییرات شاخص‌های عمده

حسابداری می‌باشند؟

۲- آیا رشد متغیرهای مهم کلان اقتصادی در ایران، قادر به توضیح شاخص‌های عمده

حسابداری می‌باشند؟

اهمیت موضوع تحقیق

دلیل اول: اهمیت تحقیق حاضر همان نگرانی‌های اصلی تحقیق در خصوص حساسیت متغیرهایی نظیر درآمد فروش، بهای تمام شده محصولات تولیدی، و بازده سرمایه گذاری نسبت به برخی از متغیرهای مهم کلان اقتصادی می‌باشد. علی‌الخصوص که این تحقیق دارای رویکرد جدیدی می‌باشد.

دلیل دوم: وجود تعامل پیچیده انواع مختلف اطلاعات امری واضح است. فهرستی از اطلاعات مذکور، شامل اطلاعات کلان اقتصادی، سیاست‌های اقتصادی دولت در بودجه‌ریزی سالیانه، ویژگی‌های بخشی، اطلاعات حسابداری، وضعیت صنعت خاص و اطلاعات مختص شرکت می‌باشد. با توجه به فقر تحقیقات انجام شده در ایران در رابطه با جنبه‌های مربوط به تاثیر متغیرهای کلان اقتصادی بر متغیرهای عمده

حسابداری نظیر قیمت فروش و بهای تمام‌شده محصولات تولیدی، اولویت‌بندی عوامل موثر بر متغیرهای عمده حسابداری و تجزیه و تحلیل بنیادین اطلاعات مذکور، می‌تواند به درک سرمایه‌گذاران یاری نماید.

دلیل سوم: اصلی‌ترین وظیفه سیستم‌های مالی در صنایع، تسهیل مبادلات تجاری است و می‌تواند

سرمایه‌گذاری را نیز افزایش داده و با ایجاد محرک‌هایی، سرمایه‌های کارگزار اقتصادی و فعالان بازار سرمایه را به جایی که بیش‌ترین بازده را دارند، هدایت کند. در نتیجه از طریق انباشت سرمایه بیشتر و تخصیص بهینه آن، رشد و توسعه اقتصادی را تسهیل کند. از طرفی تورم که یکی از متغیرهای بخش پولی اقتصاد است بر میزان سرمایه‌گذاری مؤثر بوده و نرخ بهره اسمی و هزینه سرمایه را تغییر می‌دهد. بنابراین بررسی اثرات تورم و گسترش سیستم‌های مالی صنایع حائز اهمیت است.

دلیل چهارم: عملکرد سیستم مالی در کشورمان گویای آن است که بازار پول نقش مهم‌تری نسبت به

بازار سرمایه داشته است. بانک مرکزی بیشتر به صورت بازوی پولی خزانه‌داری عمل کرده است تا اجرای یک سیستم پول مشخص. این امر نقش انفعالی بانک مرکزی را نشان می‌دهد و در سال‌های اخیر بیشتر شده است. به علاوه بخش دولتی نیز برای تامین کسری بودجه خود به اعتبارات بانک مرکزی متوسل شده که موجب افزایش حجم نقدینگی و در نتیجه تورم شده است. با توجه به تعاملی که بین متغیرهای حسابداری و تورم وجود دارد، این تحقیق سعی دارد که چگونگی ارتباط این تعامل را مشخص سازد.

دلیل پنجم: تورم در طی سه دهه اخیر، از درجه مربوط بودن اطلاعات حسابداری که براساس ارزش-

های تاریخی استخراج شده است می‌کاهد و نقش دولت در اداره اقتصاد، اثر متغیرهای خارج از صورت‌های مالی را در تعیین ارزش دارایی‌ها به شدت افزایش می‌دهد. لذا، مطالعه تاثیر عواملی از قبیل نرخ تورم، درآمد نفت، رشد تولید ناخالص داخلی و ... بر تعیین قیمت فروش و بهای تمام‌شده محصولات تولیدی می‌تواند راه‌گشای درک جدیدی در این رابطه باشد.

خلاصه این‌که درآمد بنگاه‌های اقتصادی منابع پرداخت سود سهام و درآمدهای مالیاتی است که بخش مهمی از تولید ناخالص داخلی را تشکیل می‌دهد. همچنین درآمد شرکت‌ها بخش مهمی از منابع سرمایه‌ای را تشکیل می‌دهد. لذا، این رابطه صحیح است که در صورت پیش‌بینی شرایط رونق اقتصادی و به تبع آن کاهش تورم، درآمدهای بنگاه‌های اقتصادی خصوصاً صنایع تولیدی نیز از افزایش خوبی برخوردار خواهد شد.